

Fonde i bevægelse

v/ Birgitte Boesen, indehaver af büroCPH

21. maj 2019

Tendenser i fondsverdenen

Den nye filantropiske virkelighed afspejler en verden i forandring

- **Globalisering**
- **Finanskrise**
- Erkendelse at flere må løfte **velfærdssamfundet** – staten kan ikke alene

Fondenes legitimitet kommer på dagsordenen

- Mediernes **fondskritiske** artikler og indslag tager til i 2010'erne
- Politikerne efterlyser **åbenhed** og **transparens**
- Anbefalinger til **"God fondsledelse"** i 2015

Tendenser i fondsverdenen

Filantropien bliver **professionel**

- Nye ledelser med brede **erfaringer fra erhvervslivet** kommer til
- Ser sig selv som **strategiske medskabere**

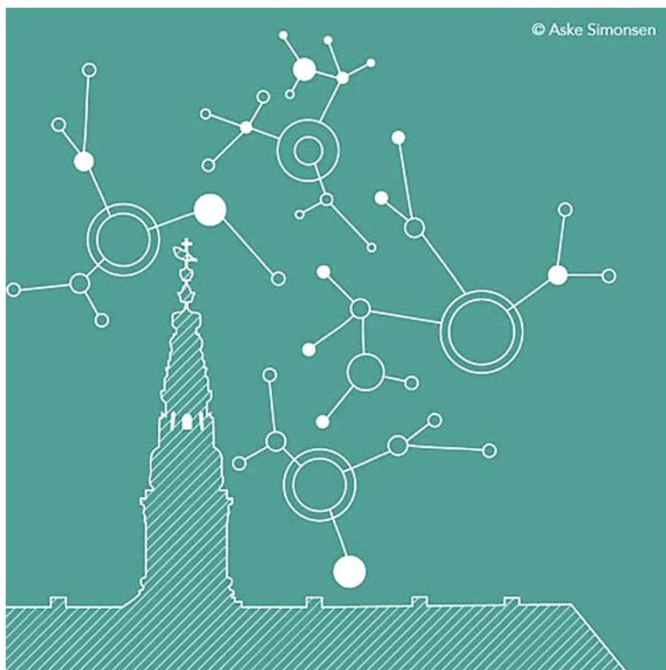
Flere filantropiske fonde går **fra enkeltdonationer til strategiske bevillinger**

- Taler om at arbejde **katalytisk** og om at skabe **collective impact**
- Fokuserer på **effektmålinger** og **evalueringer**

Fondenes bliver **synlige samfundsaktører**

- **Nye alliancer** mellem det offentlige, private virksomheder og ngo'er – de løfter i flok

Fakta om danske fondes uddelinger (2017)

- Årlige bevillinger 17 mia. kr.
- 4.600 er aktivt uddelende = 45 % af alle fonde
- Stor forskel i uddelingsniveau
- 50 fonde bevilger det meste – 14,6 mia. kr.
- 4.500 fonde leverer tilsammen 1,4 mia. kr.
- 87.200 bevillingsbreve
- Forventet filantropisk råderum 2018-2025 = 120 mia. kr.
- Forventet finanspolitisk råderum 2018-2025 = 32 mia. kr.

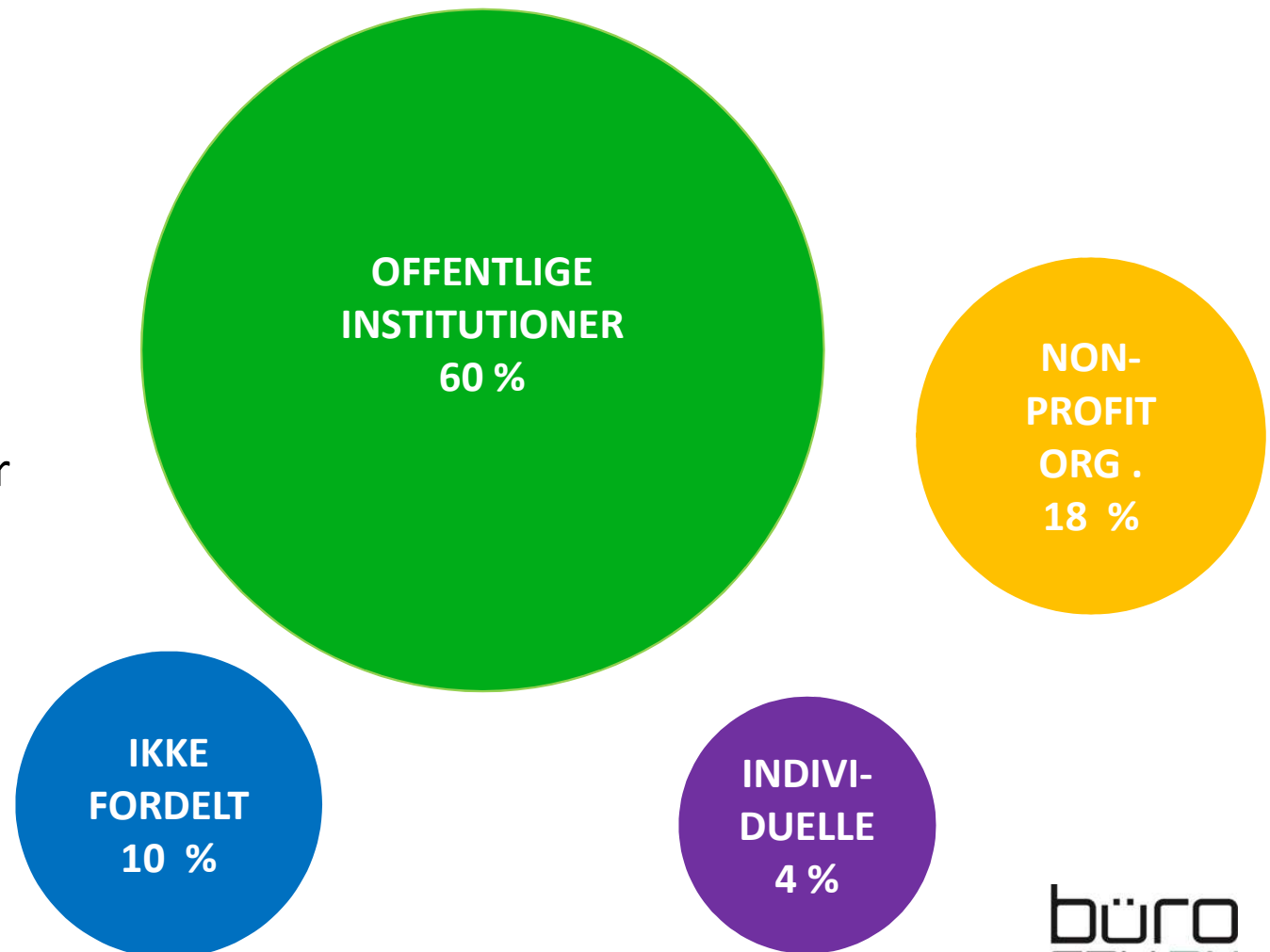
Fonde i tal

(repeat fra i formiddags)

Hvor går fondenes 17 milliarder hen?

Top-5-modtagere

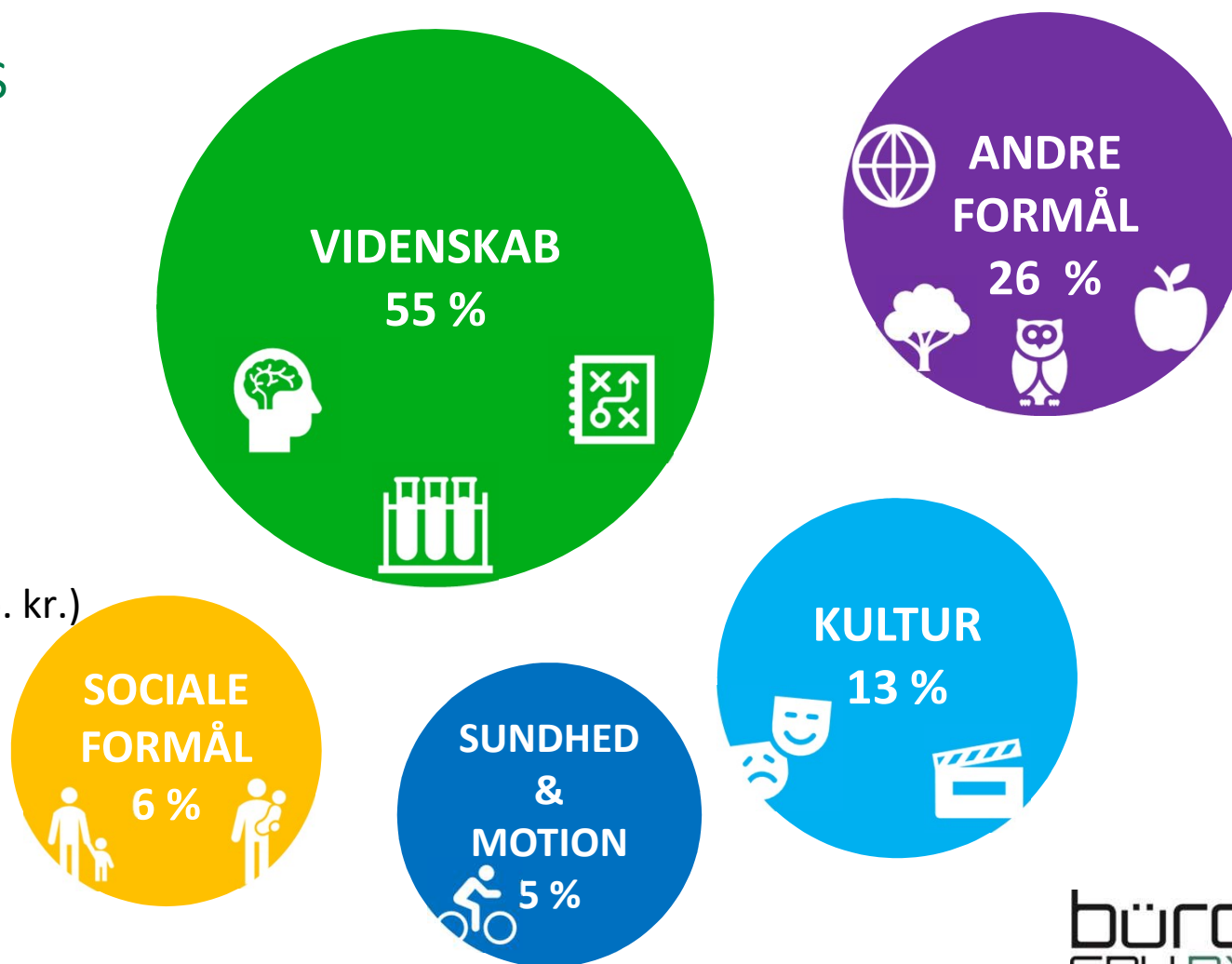
1. Offentlige institutioner
2. Non-profit organisationer
3. Ikke fordelt
4. Individuelle personer
5. Interne donationer

Hvad går fondenes 17 milliarder til?

Top-5-formål

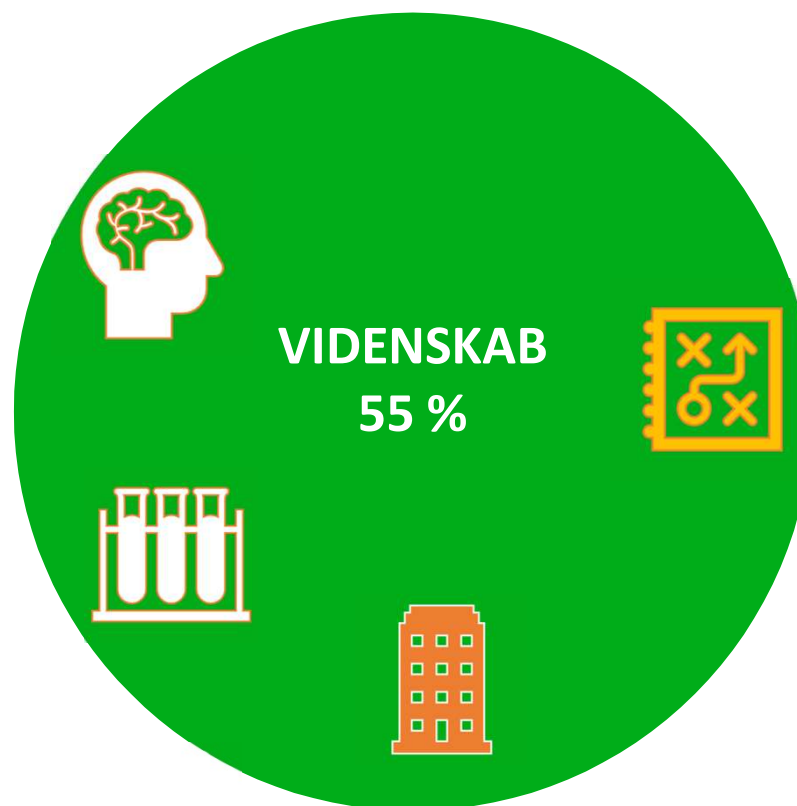
1. Videnskab (9,3 mia. kr.)
2. Kultur (2,1 mia. kr.)
3. Sociale formål (1 mia. kr.)
4. Sundhed & motion (900 mio. kr.)
5. Natur & miljø (730 mio. kr.)

Videnskaben topper listen over bevillingsmodtagere

HVAD GÅR FONDSPENGENE TIL?

- FORSKNING
- UDDANNELSE
- INNOVATION
- NY- OG OMBYGNING

Filantropien bliver professionelle

Fondene styrker deres strategiske kompetencer

PROFESSIONELLE
BESTYRELSER
SEKRETARIATER
FAGEKSPERTER

SER SIG SOM
STRATEGISKE
MEDSKABERE OG
ENGAGERER SIG

INDGÅR I
PARTNERSKABER
MED PROJEKTEJER
OG GERNE MED
ANDRE FONDE

ARBEJDER MED
EFFEKT MÅL OG
EVALUERINGER

Birgitte Boesen | bb@burocph.dk | burocph.dk

Professionelle filantroper – hvad motiverer dem?

Hvis fondene skal være med i forreste række, skal vi tilsammen kunne levere mere end det, den enkelte organisation kan levere. Selvom fondenes sekretariater de seneste 5-10 år er blevet større, mere professionelle og har ansat faglige kompetencer, så er der behov for et stærkt netværk, der kan gå på tværs. Vi har brug for kvalificeret viden og dialog for at være dygtige filantroper – akkurat som fondene skal være dygtige til at drive deres virksomheder.

– Bo Rygaard, Dreyers Fond

Risiko for blinde fondsvinkler

*”Fondene skal være opmærksomme på ikke at blive så optaget af, at de indsatser, der skaber effekt, er **katalytiske og målbare**, at der ikke er plads til de projekter, der falder uden for disse kategorier.*

*Når det optager mig, hænger det sammen med, at **civilsamfundet, og især det sociale område, er blevet mere afhængig af fondene**, og at man omvendt oplever, at det offentlige kigger mere og mere over på fondene og deres prioriteringer.”*

– Terkel Andersen, interesseret borger

3 modeller for moderne filantropi

Armslængde – Kampagne – Forandring

**ARMSLÆNGDE-
FILANTROPI**
ANSØGERDREVEN
"VI STØTTER BREDT"
MINIMAL KONTAKT
ML. FOND OG
PROJEKT

**KAMPAGNE-
FILANTROPI**
PROAKTIV
"VI GÅR GERNE
FORAN"
TÆT KONTAKT ML.
FOND OG PROJEKT

**FORANDRINGS-
FILANTROPI**
MÅLRETTET
"VI UDVIKLER (NY)
VIDEN OG TESTER
(NYE) LØSNINGER"
FONDEN SÆTTER SIG
GERNE I FØRESÆDET
FOR PROJEKTET

Armslængdefilantropi: "Vi støtter bredt"

- Ansøgerdreven filantropi
- Åbne, fleksible ansøgningsrunder
- Uddelinger sker på ansøgers initiativ (bottom up)
- Fonden støtter gerne projekter, der kan stå alene
- Minimal kontakt mellem ansøger og fond
- Ikke nødvendigvis vægt på effektmåling og evaluering
- Karakteristik: Fondens indflydelse ligger i, om man siger "ja" eller "nej" til ansøgningen

Eksempel:

12 mio. kr. fra **A.P. Møller Fonden** til
"Ny danmarkshistorie" fra Aarhus
Universitetsforlag

Kampagnefilantropi: "Vi går foran og viser vejen"

- Proaktiv filantropi.
- Kombinerer ansøgningsrunder med egne kampagner (*calls*)
- Fokus på egne strategiske satsninger
- Arbejder gerne i partnerskaber og netværker
- Involverer sig gennem kampagner
- Fokuserer på effektmåling og evaluering
- Karakteristik: Ønsker at bidrage til samfundets dagsorden gennem strategiske indsatsområder

Eksempel: Velux Fondens Museumsprogram 15 mio. kr.

Deadline for ansøgninger var den 9. oktober 2018 kl. 13.00.

VELUX FONDEN inviterer landets både små og store museer til at indsende idéer til projekter, der kan styrke forskning og udvikle formidling på de danske museer. Vi har afsat ca. 15 mio. kr. til bevillinger.

VELUX FONDENS museumsprogram støtter projekter på landets museer, der styrker samarbejdet mellem museernes forskere og formidlere og universiteternes humanvidenskabelige forskere samt bidrager til, at forskningsfunderet viden formidles til den bredere offentlighed gennem engagerede, gennemslagskræftige formidlingsformer på det moderne publikums præmisser.

Udviklingen af programmet sker i løbende samarbejde og tæt dialog med en række af de mange og forskelligartede museer landet over, så programmet bliver udformet ud fra museernes egne forslag, overvejelser og ønsker.

Birgitte Boesen | bb@burocph.dk | burocph.dk

büro
CPH DK

Forandringsfilantropi: ”Vi udvikler (ny) viden og tester (nye) løsninger”

- Proaktiv, målrettet tilgang til at skabe forandring (top down)
- Filantropi på eget initiativ – ”skræddersyede pakker”
- Fokus på strukturelle forandringer og udviklinger
- Arbejder i partnerskaber og alliancer
- Bidrager gerne med sekretariatsbistand, dataindsamling, netværk m.v.
- Stærkt fokus på effektmåling, evaluering og løbende tilpasninger af fondens strategi
- Karakteristik: Langsigtet forandring. Kræver deltagernes tålmodighed.

Eksempel: Poul Due Jensens Fond – Smart Water Infrastructure

Laboratoriefaciliteter i verdensklasse

Smart Water Infrastructure

Dette projekt sigter mod, gennem etablering af verdensklasse vandinfrastruktur laboratoriefaciliteter, at understøtte den forskning, der skal lede til robuste design og optimerede løsninger til vandinfrastrukturer og skabe en platform for endnu bedre forskning inden for området. Laboratoriet er første fase i en række aktiviteter, der skal understøtte forskningsmiljøets videre udvikling.

Tid til refleksion:
Genkender du de 3 filantropiske arbejdsmåder fra
dit eget arbejde?

**ARMSLÆNGDE-
FILANTROPI**
ANSØGERDREVEN
"VI STØTTER BREDT"
MINIMAL KONTAKT
ML. FOND OG
PROJEKT

**KAMPAGNE-
FILANTROPI**
PROAKTIV
"VI GÅR GERNE
FORAN"
TÆT KONTAKT ML.
FOND OG PROJEKT

**FORANDRINGS-
FILANTROPI**
MÅLRETTET
"VI UDVIKLER (NY)
VIDEN OG TESTER
(NYE) LØSNINGER"
FONDEN SÆTTER SIG
GERNE I FØRESÆDET
FOR PROJEKTET

Fondsfinansiering: Solo eller sammen ?

Store solodonationer og deres visioner

Mærsk Tårnet: A.P. Møller Fonden – 756 mio. kr.

"Verden i dag er **international**, og det er det, bygningen spiller op til: At være et sted, der kan **måle sig med de bedste i verden**, og som er en **attraktion** for København og resten af Danmark"

Nationalt Elitesport Center: Novo Nordisk Fonden – 100 mio. kr.

"Vores ambition er at **understøtte danskernes trivsel og sundhed** ved at bidrage til **udvikling af ny viden**, som både kommer **eliteatleterne og de mange idrætsaktive danskere** til gavn"

Birgitte Boesen | bb@burocph.dk | burocph.dk

büro
CPH DK

Store forskningsdonationer og deres finansiering: Steno Diabetescenter 7,4 mia. kr.

- København
- Aarhus
- Odense
- Region Nordjylland
- Region Sjælland

Steno Diabetes Center Copenhagen

Nordeuropas største diabetescenter

2,945

Birgitte Boesen | bb@burocph.dk | burocph.dk

"Bedre og mere sammenhængende
behandling til den enkelte patient"

"Patientbehandling i verdensklasse"

"Samle kompetencer inden for
behandling, klinisk forskning og
uddannelse i diabetes under samme
tag"

büro
CPH DK

Fondssamarbejde : Naturhistorisk Museum 950 mio. kr.

- 250 mio. kr. VILLUM FONDEN
- 100 mio. kr. Det Obelske Familiefond
- 100 mio. kr. Novo Nordisk Fonden
- 100 mio. kr. Louis-Hansens Fond
- 300 mio. kr. Københavns Universitet
- 100 mio. kr. Staten via aktstykke

Fondssamarbejde : Experimentarium 880 mio. kr.

A.P. Møller Fonden

LouisHansens Fond

VILLUM FONDEN

Augustinus Fonden

Knud Højgaards Fond

TrygFonden

Novo Nordisk Fonden

Industriens Fond

Nordea-fonden

Ole Kirks Fond

Lundbeckfonden

Tuborgfondet

Lauritzen Fonden

Hempel Fonden

Orients Fond

Torm Fonden

Otto Mønstedts Fond

Realdania

Den Danske Maritime Fond

Carlsbergs Mindelegat

Egmont Fonden

Danske Banks Fond

Familien Hede Nielsens Fond

Industriens Arbejdsgivere i
København A.P. Møller–Mærsk
A/S

DONG Energy A/S

Forskelligt syn på fondenes samarbejde

” Vi går gerne sammen med andre fonde om store milliardindsatser [...] men nogen skal præsentere os for idéen – den skal ikke alene komme fra os [...] ”
- Steen Scheibye, tidl. bestyrelsesformand i Novo Nordisk Fonden

” Jeg savner, at fondene i højere grad gør en koncentreret indsats [...] og løfter forskningen op på et niveau, hvor vi kunne blive førende til glæde for Danmark ” - Jørgen Bardenfleth, erhvervsmand og tidl. CEO for Microsoft DK

büro
CPH DK

Tid til refleksion :

Hvor gode er danske fonde til at arbejde sammen?

Magtfulde fonde – en myte?

SCIENCE
report.dk

POLITIK PRIVAT KULTUR SAMFUND DEBAT PENGE & NAVNE NY VIDEN

A.P. Møller Fonden er Danmarks mest magtfulde

De danske fondes magt er blevet kortlagt. A.P. Møller fonden ligger helt i top og generelt er fondenes magt stigende

af Tor Arnbjörn - 14. juni 2017

djøf'bladet

Private fonde får mere og mere magt

08-08-2014 Af: Gitte Rebsdorf 6 MIN.

De magtfulde fonde

FINANS

MINE NYHEDER

Forside Serier Analyse Indsigt Investor Debat Værktøjer Top Job Podcast E-avis Seneste nyt

C25 1.106,32 DOW JONES 25.416,38 NIKKEI 21.887,23 EURO USD GBP

DE MAGTFULDE FONDE

ERHVERV

De er den ansigtsløse magt bag danske erhvervskoryfæer - men i 20 år er der nærmest ikke født en eneste ny

De ejer skibe, bryggerier og insulinkampen Novo Nordisk i Bagsværd. De deler

OM TEMAET

Erhvervsdrivende fonde står bag en lang række store danske erhvervskendelser, og politikerne vil gerne have endnu flere. I en artikelserie sætter Finans fokus på de magtfulde pengetanke, deres omdiskuterede skatteforhold, og fondenes betydning i Danmark.

FAKTA

SERIER

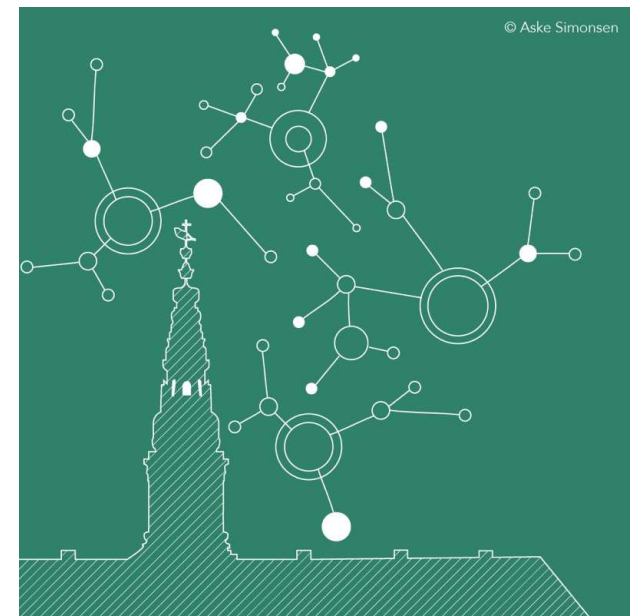
- Grand Theft Europe
- I kundernes tjeneste
- Når topchefen får sparket
- Momssvindlens gengangere
- CEO 2019

büro
CPH DK

Fondene bliver synlige samfundsaktører i takt med, at deres filantropiske råderum vokser

Forventningerne til fondene er store store

- Forventet filantropisk råderum:
120 mia. kr. frem mod 2025
- Forventet finanspolitisk råderum:
32 mia. kr. frem mod 2025

Er fondene en demokratisk udfordring?

”Vi lever i et kapitalistisk samfund, hvor det er pengene, som bestemmer. Sådan har politikerne valgt, at det skal være. Der er blevet skåret ned på en lang række velfærdsområder, og politikerne henviser selv til, at man kan søge fonde”

- Christen Amby i Djøf-Bladet 8.8.2014©

Et gensvar på fondskritikken

”Jeg kan forstå, hvis nogen siger, vi har indflydelse, men ikke hvis man betragter det som at have magt”.

”Ser vi på de uddelinger, der foregår efter opslag, så er de et tilbud, og hvis der ikke var nogen, som benyttede sig af ansøgningsmuligheden, ville vi jo ikke dele noget ud”.

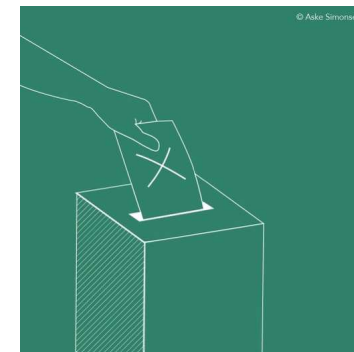
”Vi støtter indsatser, der kan gøre Danmark til et bedre sted at drive forskning og uddannelse, og hvis uddannelsen er i topklasse, kan virksomheder nemmere rekruttere nye medarbejdere med en relevant uddannelse. Det er vores argument”

- Sten Scheibye, fhv. bestyrelsesformand i Novo Nordisk Fonden ©Fonde i bevægelse

Tid til refleksion:

Er talen om ”de magtfulde fonde”
en myte eller en realitet?

Fondenes store potentialer og deres samfundsansvar

*"Fondenes store potentialer er nok dét mest interessante, der sker i disse år. Den 'muskel' giver fondene mulighed for at gøre en masse, der kommer til gavn i samfundet, (...). Når man så har sagt det, er det også vigtigt for mig som demokrat at understrege, at vi **som borgere skal stille krav til, hvordan fondene agerer.** (...) Fondene skal blive meget **mere synlige, gennemsigtige og mere modige** til at erkende, at det er sådan, det er."*

- Stine Bosse © "Fonde i bevægelse"

Tak!

Birgitte Boesen

Analytiker og rådgiver

Cand. scient. pol.

bb@burocph.dk

+45 29401775

Djøf-Forlaget, 2018

Illustrationer: Aske Simonsen ©

Birgitte Boesen | bb@burocph.dk | burocph.dk

büro
CPH DK